

Када је пао Берлински зид, млади Руси жудели су за свиме што је са Запада. Сада се тога гнушају.

Када је срушен Берлински зид, већина младих, образованих Руса тежила је ономе што се уопштено може описати као западне вредности – демократији, слободи говора, антиимперијализму. Тинејџери су били опседнути западном музиком и одећом (још привлачнијим зато што су били забрањени), док су старији руски интелектуалци пратили своје источноевропске колеге дисиденте у позивању на суочавање са прошлошћу и окретање новог листа кроз изградњу отвореног друштва. Све у вези са совјетским друштвом, од његове одеће до његових идеја, деловало је досадно и без шарма у поређењу са динамичним Западом, пуним живота.

Како су се ствари промениле за само неколико година. Средња и Источна Европа већином су ушле у европски културни и политички забран. Међутим, у Русији, захваљујући деценији антизападњачког сентимента пропагираног од Кремља, нова генерација одраста у драстичном раскораку са Западом. „У годинам *перестројке*, млади интелектуалци искрено су веровали у одређене ствари попут слободе говора и транспарентности државе“, објашњава Марија Липман, службеник Карнеги центра у Москви. „Генерације које су одрасле у Путиновој ери имају сасвим други менталитет. Модерне, прокремаљске омладинске групе толико су добро подржане од државе да су постале попут верних и дресираних паса.“ Резултат је генерација која не само да прихвата поглед на свет који сервира Кремљ, већ гаји и дубоко неповерење према сваком ко мисли другачије.

Денис Волков, из Московског центра Левада, проучавао је ставове руске омладине према Западу и установио застрашујуће стање. Током последње деценије бројеви су опадали. Анкета од прошлог месеца показала је да 40 одсто младих између 18 и 24 године има негативан став према Сједињеним Државама, што није много мање него међу онима који су старији од 55 година и који су били изложени дугогодишњој антизападној пропаганди. Попут неког сулудог повратка у историју, Стаљин је опет омиљен. Више од половине старијих људи изјавило је да има „позитиван“ став према совјетском вођи, са чиме се сложила четвртина младих, док је тако мислило само 15 одсто њих на почетку миленијума. Генерацију након што су њихови родитељи жудели за цинсом и касетама са западњачком музиком, млади Руси данас носе исту одећу и слушају углавном усту музику као њихови вршњаци са Запада. Међутим, иако они

изгледају попут њих, постоји дубока и растућа подела у њиховим ставовима, како показују статистике центра Левада.

Изумирање прозападних ставова углавном је директан резултат усаглашене државне политике Владимира Путина и извршаване од стране његовог главног идеолога, Владислава Суркова, а која је била усмерена на обликовање срца и умова руске омладине. Широм Русије, омладинске групе које је основала држава улажу напоре у обликовање срца и умова руске омладине организовањем кампова, конгреса и такмичења надарених, исто као што је једном давно чинио Комсомол, омладинска организација Совјетске Комунистичке партије. Далеко од тога да су све оне направљене са злим намерама, али са политичким јесу. Наранџаста револуција коју је у Украјини предводила омладина, као и Ружичаста револуција у Грузији у 2003. и 2004. години дубоко су погодиле Кремљ, које се наједном уплашио да би једна таква унутрашња револуција могла да дестабилизује Русију. Као одговор на то, Путинов режим је започео акцију испирања мозга, каже Станислав Белковски из московског Института за националну стратегију, који је сарађивао са Кремљом у промоцији проруских кандидата на украјинским изборима 2004. године.

Сурков и други водећи кремаљски идеолози хитро су наручили масивну антизападњачку телевизијску кампању у којој су напори Џорџа В. Буша у ширењу демократије на Блиском истоку представљени као напад на Русију. Сурков је украјинску демократију представио као хаотичну а грузијско руководство као корумпирано. Такође, он је основао неколико омладинских група финансираних од државе, као што су „Наши“ и „Млади стражари“. На врхунцу параноје режима поводом могућности руске наранџасте револуције, од 2005. до 2006, ове омладинске групе прикупиле су скоро пола милиона чланова и преплавиле су студентске интернате својом изражено националистичком, антизападњачком филозофијом. „Путинова телевизијска антизападна пропаганда обавила је свој прљав посао“ каже Липман. „Млади Руси су цинични људи који верују да је Русија опкољена непријатељима те да Запад не жели да Русија ојача“. „Последњу генерацију либерала представљају нешто старији људи између 25 и 35 година. Сви млађи од тога су поносне патриоте које не воле Запад,“ каже Липман.

Ела Панфилова, саветник председника Дмитрија Медведева о питањима људских права, наглашава у чему је проблем. „Држава уопште не би требало да учествује у омладинским покретима“, каже она. „Већина младих људи у покретима које је организовао Кремљ још увек гаји хладноратовски менталитет. Није у реду то што руске власти деле младе људе на оне који су чланови ‘Наших’ и остале.“

Политичка одисеја Андреја Татарина, двадесетједногодишњака, савршена је слика о његовој генерацији. Раних две хиљаде, док је још увек био у школи, био је активиста опозиције и учествовао је у уличним демонстрацијама које је полиција насилно гушила. Одустао је 2006. због тога што је, како каже, активиста за људска права Лен Пономарев „повредио његова патриотска осећања“ својим заговарањем враћања Курилских острва Јапану и давања приступа страним нафтним компанијама руским енергетским резервама. Обе идеје су од стране руских националиста сматране погубним. Татарин је сада политички вођа омладинске групе „Млади стражари“ која је део „Уједињене Русије“, званичне прокремаљске странке која доминира Думом. Он је самоуверен у својим ставовима. „Ми не толеришемо причање против Русије“, каже Татарин. „Свако ко жели да Русија ослаби наш је непријатељ“.

Млади стражари су на потезу. Као доказ своје посвећености искорењивању сваког наговештаја наранџастих револуционара, Млади стражари су 15. октобра организовали протест испред канцеларија Никите Белких, либералног губурнатора руског града Кирова. Његов злочин, по мишљењу Младих стражара, био је у томе што је бивши лидер једне од главних опозиционих странака у Русији „Савеза десних снага“. Поред тога, Белких је изазвао сумњу локалних активиста Младе страже тиме што је прозападно оријентисане Русе позвао да гостују на регионалним конференцијама. „Белких је пријатељ са људима који су финансирани Наранџасту револуцију“, каже тридесетједногодишњи Руслан Гатаров, који је помогао у организацији протеста 15. октобра. „Он у свој регион позива ‘наранџасте’ госте попут Иље Пономарева (активисте за људска права). Ми у руском језику имамо изреку: ‘Кажи ми ко су ти пријатељи и рећи ћу ти какав си’.“ У очима Путинове омладине, чак и прозападначка репутација представља грех.

Национална хистерија поводом опасности од наранџасте револуције можда је замрла, али су кремаљски омладински покрети још запослени. Скорашњи кампови Младих стражара на језеру Селигер и у десет других области били су усмерени на презентовање технолошких и пословних пројеката. Победила су техничка решења са националним предзнаком, попут рачунарског оперативног система по имену „Руски виндоус“ и програма за обраду фотографија по имену „Руски фотошоп“. „Морамо бити припремљени за дан када нам Америка искључи интернет, и поседовати сопствене сервере који ће покривати наш интернет“, каже Татарин. „Сада имамо прилику да прикупимо све најбоље идеје о томе како модернизовати Русију и да их пошаљемо директно председнику.“

Колико год параноидно Млади стражари звучали, они су несумњиво популарни међу младим људима који у раду на пројектима спонзорисаним од Кремља виде најбољи начин за напредовање у каријери. „Већина данашњих младих је усмерена на каријеру“, каже

Липман. „Они знају да су Гаспром и Росњефт (државне компаније) најбољи послодавци, и да што си ближи држави, то су ти веће шансе да се запослиш. Њима идеологија није много важна.“

Почетком овог месеца на кампу у организацији државе у Селијасу, надомак руског града Астрахана, група од неколико стотина младих стајала је окупљена око бине чекајући – политичара. Дошли су на бесплатан концерт, дружење и како би искористили прилику да их примете московске политичке зверке. „Здраво, Селијасу! Осећате ли се срећним што сте овде?“ викао је Сергеј Марков, члан Парламента из кремљаске странке Уједињена Русија, истрчавајући на бину у широким платненим панталонама и мајици. „На правом сте месту у право време! Изабраћемо најталентованије међу вама, а најбољи ће можда чак доћи у Москву да раде за мене!“ Селијас је чудна комбинација такмичења надарених и идеолошке обуке. Стручњаци и саветници састају се са младима у шест великих шатора како би им помогли да саставе пројекте у областима као што су омладинске, локалне и регионалне стратегије, технологија или локални туризам. Што је најважније, организатори доносе владин новац и дају развојне стипендије до 3.300 долара.

Стално опадајући број либерала из Јељцинове ере сматра овакве ставове застрашујуће сличним једноумљу совјетске ере. Скорашња кампања коју су у Москви спровели Наши против новинара дисидената показује да су кремљаске омладинске групе јаче него икада, и да понављају оно прогањање независних мислилаца какво је било уобичајено у седамдесетим. Прошлог месеца, Александар Подрабинек, политички затвореник из времена Брежњева, написао је текст у коме је критиковао ратне ветеране због похвала СССР-у без подсећања на тешку репресију над неистомишљеницима и постојање гулага. Као одговор на то, активисти Наших протестовали су испред Подрабинекове зграде, претили му смрћу и јавно га позивали да напусти Русију уколико му се не допада. Када је председникова саветница за људска права Ела Панфилова подржала Подрабинека и назвала Наше „екстремистичком организацијом“, одмах је доживела осуде Уједињене Русије и самог Путина који је Подрабинеков чланак назвао „хулиганизмом“.

„Московска политика је тренутно усмерена на проналажење најталентованијих младих људи у областима које би могле да извуку Русију из економске кризе“, сматра Јевгениј Нижник, харизматични тридесетједногодишњи омладински вођа који је у омладинској политици од 1991. „Хаос, јефтине дроге, алкохолизам и расизам резултат су неограничене демократије из деведесетих. Руској омладини потребна је чврста рука како се не би изгубила у хаосу.“ Наравно, наличје те чврсте руке јесте спречавање независних мишљења која би могла да угрозе моћ Кремља. То је тужан исход за оне који су се надали да ће видети како младе генерације слободе које су изборили након пада Берлинског зида користе ради уздизања либералних вредности.

Окретање младих Руса од Запада

Пише: Овен Метјуз и Ана Немцова
субота, 14 новембар 2009 12:33

Превела Јована Папан

(Текст преузет из часописа *Њузвик* <http://www.newsweek.com/id/221210>)